

11. 3. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ústavnost právní úpravy povinného očkování

V nedávné době jsme zaznamenali nové rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ohledně právní úpravy povinného očkování, resp. ve věci povinného očkování dětí jako podmínku přijetí do předškolního zařízení. Účelem tohoto článku je poskytnout shrnutí těchto dvou nálezů Ústavního soudu a podívat se na ně z pohledu ústavní konformity.

Názor Ústavního soudu České republiky vyjádřený v nálezu Pl. ÚS 19/14 a Pl. ÚS 16/14

První citovaný náleze Ústavního soudu, tj. náleze sp. zn. Pl. ÚS 19/14 ze dne 27. ledna 2015, se zabývá samotnou možností, resp. ústavností povinného očkování obyvatel, a to především dětí. Zákonná povinnost povinného očkování je založena zákonem č. [258/2000 Sb.](#), o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Zákon o ochraně veřejného zdraví**“), konkrétně v § 46. V tomto ustanovení je stanoveno, že „*Osoby se jsou povinny podrobit, v prováděcím právním předpisu[1] upravených případech a termínech, stanovenému druhu pravidelného očkování.*“ Ústavní soud má za to, že zákonná i podzákonná úprava povinného očkování je veskrze v pořádku a stanovení této povinnosti nezasahuje do práva jednotlivce takovým způsobem, že by předmětné ustanovení Zákona o ochraně veřejného zdraví bylo nutné zrušit. Ústavní soud však v tomto nálezu zároveň vyjádřil *obiter dictum* ohledně absence odpovědnosti státu za škodu způsobenou jednotlivci právě povinným očkováním. Dle jeho názoru je nezbytné, aby právní řád České republiky takovéto ustanovení obsahoval.

V dalším nálezu Ústavního soudu zveřejněném pod sp. zn. Pl. ÚS 16/14, ze dne 27. ledna 2015, se Ústavní soud zabýval ústavní konformitou ustanovení § 50 Zákona o ochraně veřejného zdraví. Toto ustanovení stanovuje podmínky příjmu dětí do předškolních zařízení, kdy tato zařízení „*mohou přijmout pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.*“ Tento náleze navazuje na odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/14, resp. Ústavní soud opět prezentuje názor, že povinnost podrobit se očkování je v pořádku, a omezení přijetí neočkovaných dětí dle § 50 Zákona o ochraně veřejného zdraví nepředstavuje zásah do základních práv, konkrétně do ustavení čl. 33 Listiny základních práv a svobod, který garantuje právo na vzdělání.

Z výše uvedeného je tak zřejmé, že se Ústavní soud s názorem stěžovatelů ani v jednom případě neztotožnil a vyslovil se pro to, že současné koncepce povinného očkování je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Postoj Ústavního soudu ČR k povinnému očkování ve světle ústavního pořádku ČR a další judikatury Ústavního soudu

V samotném odůvodnění a argumentaci Ústavního soudu ve výše uvedených nálezech však lze najít určité nepřesnosti a odchylky. Jako zásadní se jeví otázka nevypřádání se s ustanovením čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.*“ Zákon o ochraně veřejného zdraví obsahuje pouze toliko obecné ustanovení o povinném očkování, ale již nikterak nevymezuje konkrétní nemoci, případně alespoň kritéria, dle kterých jsou tato očkování vybírána. S ohledem na znění a výklad čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod je vymezení povinného očkování podzákoným předpisem zcela nedostatečným. Pro úplnost je potřeba uvést, že v případě určení délky lázeňské péče[2] nebo stanovení zdravotnických standardů a nadstandardů[3] je, dle názoru Ústavního soudu, zapotřebí přímo zákonné úpravy, kdežto u zásahu do tělesné integrity nikoliv. Domnívám se, že zákonný rámec vymezení okruhu osob a očkování je tak naprosto neurčitý.[4]

Samotné přenesení určení konkrétního očkování na Ministerstvo zdravotnictví lze považovat za samotný zásah do dělby moci, kdy exekutiva zasahuje do pravomocí legislativy, resp. parlamentu, který jako jediný orgán může omezovat základní práva a svobody.[5]

Jako druhý zásadní bod odůvodnění výše citovaného nálezu lze spatřovat použití testu přiměřenosti (proporcionality). Dle této zásady lze do základního práva zasáhnout pouze přiměřeně s ohledem na sledovaný legitimní cíl. Ochrana zdraví společnosti je zajisté legitimním cílem, ovšem způsob, jakým je tohoto cíle dosaženo je minimálně nešťastný. Dle judikatury Ústavního soudu je přiměřenost zásahu do základních práv zachována pokud (i) opatření je způsobilé dosáhnout sledovaného cíle, (ii) sledovaného cíle nelze ve stejné nebo podobné míře dosáhnout jinými prostředky a (iii) zásah je přiměřený, tj. zásah je vyvážen významem sledovaného cíle.

Jako problematický se jeví druhý krok testu proporcionality, tj. zda by sledovaného cíle nešlo dosáhnout jinými prostředky. Pro ochranu veřejného zdraví by pro dosažení účelu zcela zjevně stačilo stanovení nemocí, proti kterým je nutné se do určitého věku nechat očkovat. Je zcela zbytečné, aby podzákoným předpisem byly stanoveny i kombinace jednotlivých vakcín. Tohoto účelu by šlo v moderní společnosti dosáhnout zcela jinými prostředky, kdy by bylo na kvalitě lékaře, aby přesvědčil odpovědného rodiče o nutnosti očkování. V neposlední řadě chybí jakékoliv zdůvodnění zvolení nemocí, proti kterým je nutné se nechat očkovat, kde o výběru některých z nich lze v dnešní době pochybovat. Tj. například očkování proti hepatitidě B u dětí předškolního věku, kdy je tato nemoc přenositelná, až na naprosté výjimky, sexuálním stykem nebo kontaminací krve. Nelze se tak zbavit dojmu, že nepřijetí dítěte do předškolního zařízení v případě neočkování, třeba i jenom proti této nemoci, nemá za cíl ochranu společnosti, ale spíše se jedná o sankční ustanovení vůči rodičům, kteří nenechají svoje děti povinně očkovat.[6] V tomto bodě se zcela shodují se stanoviskem ústavní soudkyně JUDr. Kateřiny Šimáčkové, Ph.D.

Závěr

Cílem tohoto článku rozhodně není postavit se za názor, že povinné očkování je věcí zcela zbytečnou a mělo by být na každém, zda nechá sebe nebo své dítě očkovat a proti jakým nemocem bude toto očkování směřováno.

Cílem tohoto článku bylo zhodnocení výše zmíněných nálezů Ústavního soudu, kde Ústavní soud spíše než jako strážce ústavnosti a ochránce základních lidských práv a svobod více hodnotil stav celkové společnosti a kvalitu zdravotní péče a celá tato problematika nebyla zhodnocena zcela objektivně.

Mgr. Lukáš Serbus,

advokátní koncipient

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030
e-mail: ksd.law@ksd.cz

-
- [1] Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. [537/2006](#) Sb., o očkování proti infekčním nemocem.
[2] Viz náleží ÚS ČR sp. zn. Pl. ÚS 43/13 ze dne 25. 3. 2014.
[3] Viz náleží ÚS ČR sp. zn. Pl. ÚS 36/11 ze dne 20. 6. 2013.
[4] Viz náleží ÚS ČR sp. zn. Pl. ÚS 19/14 ze dne 27. 1. 2015, Odlišné stanovisko soudkyně Kateřiny Šimáčkové k výroku i odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/14.
[5] Viz čl. 4 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.
[6] Viz náleží ÚS ČR sp. zn. Pl. ÚS 19/14 ze dne 27. 1. 2015, Odlišné stanovisko soudkyně Kateřiny Šimáčkové k výroku i odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/14.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)
- [Lichevní smlouva ve světle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2025, sp. zn. 28 Cdo 2378/2024](#)